

підприємств цього собі дозволити не можуть. Тобто, основне, для бізнесу, зменшення податкового тягаря, реформа не робить. Пересічний ж підприємець, в силу об'єктивних українських реалій, спочатку рахує свої витрати, а вже згодом – збільшення соціальних гарантій працівників. Так, 1 березня 2015 р., через два місяці після старту реформи міністр соціальної політики та праці Павло Розенко зробив такий коментар в інтерв'ю DT.UA: «реформа ЄСВ не спрацювала, і з її допомогою проблему 80 мільярдного дефіциту Пенсійного фонду не вирішити».

Звичайно, що для підвищення рівня соціального захисту представників малого та середнього бізнесу існують й інші альтернативні варіанти. По-перше, це участь в програмах недержавного пенсійного забезпечення та страхування життя, що передбачають використання пільгового оподаткування; по-друге – «спільне інвестування» і т.д.

Однак, слід враховувати, що український бізнес має достатньо негативного досвіду роботи в попередній системі і просто перестерігатиметься того, що після легалізації заробітних плат уряд, під приводом погіршення економічної ситуації, знову підніме ставки соціальних внесків. Така ситуація може бути змінімованою за умови економічного зростання та/або невідкладного й ретельного проведення системних реформ в країні: насамперед – це боротьба з корупцією та люстрація в контролюючих органах. А це, в свою чергу, відновить довіру представників малого та середнього бізнесу до приватних пенсійних та страхових програм.

Анна ІВАНОВА

Тернопільський національний економічний університет

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ФІСКАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ

Складна політична ситуація в Україні призвела до погіршення соціально-економічної ситуації, що супроводжується зростанням дефіциту бюджету та рівнем державного боргу. З метою подолання наслідків кризового періоду більшість розвинених країн використовують фіскальну консолідацію, як комплекс заходів спрямованих на оптимізацію бюджетних видатків, здійснення структурних реформ, збільшення надходжень до бюджету не тільки шляхом змін у системі оподаткування, а й за рахунок стимулювання економіки.

До напрямів реалізації фіскальної консолідації належать обмеження дефіциту сектору загального державного управління, зменшення обсягів і покращення структури державного боргу. При цьому даний процес не повинен супроводжуватися посиленням негативних ефектів на основні макроекономічні показники розвитку країни, такі як темпи зростання ВВП, податкове навантаження, рівень споживання, величину платоспроможного попиту, рівень інфляції тощо. Для оцінки впливу фіскальної консолідації на стійкість державних фінансів, у більшості розвинутих країнах, використовують декілька видів балансу сектору загального державного управління:

- фактичний – баланс операцій з мобілізації доходів, здійснення видатків та кредитування сектору загального державного управління;
- первинний – враховуються лише обсяги доходів і видатків бюджету, які йдуть на виконання функцій органів державного управління в чистому вигляді, без урахування платежів з обслуговування державних боргових зобов'язань;
- циклічно скоригований – рахує надходження та видатки, які викликані циклічними факторами;
- структурний – це загальний баланс бюджету за винятком виплат процентів по валовому державному боргу, впливу циклічних факторів на доходи і видатки бюджету, ефекту одноразових і тимчасових операцій в секторі державного управління [1].

Досягнення більш низьких обсягів державної заборгованості та дефіциту сектору загального державного управління завдяки фіскальній консолідації є одним з факторів, які позитивно впливають на соціально-економічний розвиток країни. Внаслідок зменшення

витрат на погашення такої заборгованості акумулюються додаткові ресурси, які можна спрямувати на розвиток економіки та вирішення соціальних проблем. Зменшення дефіциту загального державного управління слугує основою обмеження державних запозичень і витрат державних активів на їх погашення та обслуговування у майбутньому. Це розширює можливості для більш збалансованої державної фінансової політики.

Проте такі заходи можуть мати і негативні наслідки, адже заходи фіскальної консолідації, як правило, реалізуються шляхом скорочення державних видатків або розширення ресурсної бази. В результаті такої політики може спостерігатися зменшення попиту, обмеження інвестиційних витрат держави або посилення фіскального тиску на платників податків. Тому реалізація заходів фіскальної консолідації передбачає проведення глибокого аналізу всіх можливих її впливів. У разі, якщо негативні впливи нівелюють досягнуті позитивні результати, то такі програми потребують доповнення заходами, спрямованими на обмеження факторів дестабілізації економічного та соціального розвитку.

При реалізації заходів фіскальної консолідації велике значення надається питанням співвідношення державних витрат до державних доходів: чи зменшувати витрат чи збільшувати доходи шляхом посилення податкового навантаження? За визначенням зарубіжних науковців, фіскальна консолідація, досягнута завдяки зменшенню державних витрат, є результативнішою порівняно з політикою підвищення оподаткування. У разі необхідності збільшення податкового навантаження пріоритети слід віддавати тим податковим платежам, що здійснюють менш негативний вплив на економічне зростання, зокрема, податкам на власність і споживання. Разом з тим слід також враховувати, що обмеження державних витрат і підвищення оподаткування призводять до стримування внутрішнього попиту. Досить часто реалізація планів фіскальної консолідації призводить до зменшення обсягів сукупного попиту, виробництва та рівня зайнятості, тому окремі експерти критично ставляться до виконання таких програм. Запровадження жорстких бюджетних обмежень нерідко може стати причиною сповільнення розвитку країни, що підтверджується відсутністю історичних прикладів відновлення великих країн унаслідок фіскальної консолідації [2].

Отже, вплив фіскальної консолідації на соціально-економічний розвиток може мати як позитивний так і негативний ефект, тому здійснення фіскальної консолідації необхідно доповнювати заходами, спрямованими на підтримку економічного зростання, стабілізацію реального та фінансового секторів, обмеження інфляції та недопущення зниження рівня зайнятості.

Список літератури:

1. Кудряшов В.П. Фіскальна консолідація та її впливи / В.П. Кудряшов // Економіка України. – 2013. - №9 (622). – с. 31-45
2. После фискальной консолидации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forexpf.ru/news/2012/05/20/ac0i-posle-fiskalnoj-konsolidatsii.html>

Юлія КАСПЕРОВИЧ

Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України, м. Київ

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ОСОБЛИВИЙ (КРИЗОВИЙ) ПЕРІОД

В 2014 р. з окупацією АР Крим та війною на Сході перед Україною постали безпрецедентні виклики геополітичного та економічного характеру. Загальновідомо, що фінансова та податкова система зокрема є надбудовою над виробничим базисом, який зосереджений у промислових регіонах. Три чверті виробничих потужностей України зношені. Знос основних засобів зростав із 43,7% у 2000 р. до 76,7% у 2012 р., або збільшився на 33,0 в.п. Щорічно в середньому він зростав на 2,8 в.п. В умовах вимушеного зростання військових та соціальних видатків, фінансування державного боргу через девальваційний